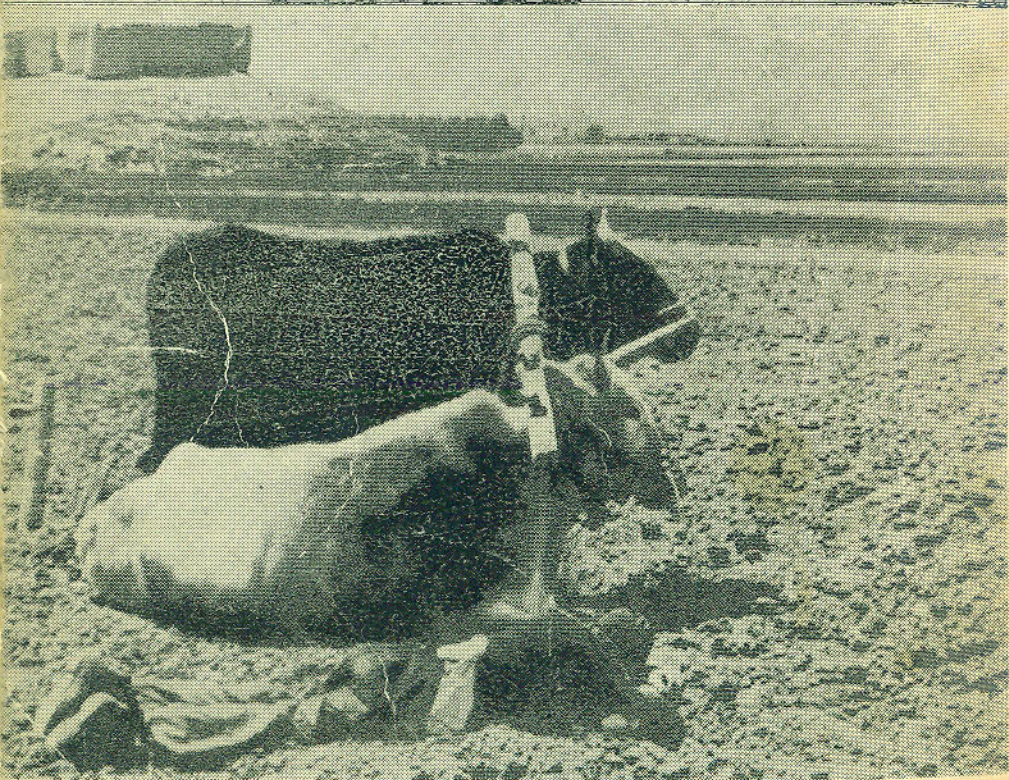

قره داغ کس لرینده

♦ (حیب پف)

چاپان
اودون بیلیم بیلیم بیلیم بیلیم بیلیم
ایسان چوبان بیلیم بیلیم بیلیم بیلیم
اودون بیلیم بیلیم بیلیم بیلیم بیلیم
ایسان چوبان بیلیم بیلیم بیلیم بیلیم
اودون بیلیم بیلیم بیلیم بیلیم بیلیم

ایسان چوبان بیلیم بیلیم بیلیم بیلیم
اودون بیلیم بیلیم بیلیم بیلیم بیلیم
ایسان چوبان بیلیم بیلیم بیلیم بیلیم
اودون بیلیم بیلیم بیلیم بیلیم بیلیم
ایسان چوبان بیلیم بیلیم بیلیم بیلیم
اودون بیلیم بیلیم بیلیم بیلیم بیلیم

تیریزه بازار چکاب

دور ریال

④

« قارا داغ کندلرینده »

ح - ف

«ساوالان»

ساچ - ساققالی زمانلار الی له بویانمیش آغ ،

سن ای بو ئولکه نین ، دایانیشدان ئشانه سی !

ای یول - جیغیر گؤتورمه نین ، ای افتخارلی داغ !

ای کتچمیشین ، زمان ییخیلیمز فسانه سی !

قالدیرمیسان الینده ، سرین ، گؤی پیاله نی ،

ساغلیق دئییه ئوزوندن اوزاق ، اولدوزا ، آبا ؟ !

یوخسا اینانیدین انسانسن ، آلمیسان اله ،

ساغلیق دئییه ، باشیندان اوجامرد اوغوللارا ؟

یارمیش بولودلاری ، گؤیه قالدخمیش اوزیروه نه ،

قارتاللارین الی چاتا بیلیمز ، ناغیل قوشار .

زحمت چکن ، فقیر ، داوا درمانسیز ائل لره ،

اونلار شفالی ایستی سویون کولره بیر ، جوشار

قاققیلداشیب ، سیرهم سوزولن ، یازدا دورنالار ،

گؤم - گؤی ، چیچکلی دوزلریوه آه چکر باخار .

دؤزدو کده اودلوقمچی سینه ، سن بولودلارین ،

گور - گور بابا ، بوینووا گؤی قورشاغین تاخار .

آچ سفرەلر دۋشە ! يئەنە يازدىر قوناق گلير ،
قوى ائللار يىن آغىر سوروسو گلسىن ، اوتلاسىن .

ئوز دوغما ائللار يىن ائە حسرتدە قالسادا ،
املىك قوزۇر ، شىشلىغا قويروق دا قاتلاسىن !
سروان كىشى ! گل آستاجاچك سن قاتارلارى ،
سوسسون يەر آنلىغا درەلردن آخان سولار .

چالسىن يورول گەندە دودلر غملى سىزلارى ،
قوى چاغلاسىن ئۆز كەدە ياتان چىلى آوزولار .

«ساز»

چىخارت كۈينەگىنى ، اى صدقلى ساز !
قوى تىل يىن اۋستوندى مضراب اويناسىن .
اوجالت نغمەلر يىن گۈيلرە بىر آز
پارىلدات يئەندە كۈنول آيناسىن .

سن سن ازل گوندن قلىمە تانىش ،
سىنىندن يازاولور ، قار - بورانلى قىش ،
دانىش صدقلى ساز ! يئەنە سن دانىش !
تويا دۋندىر گىلن ائليويىن ياسىن .

آتالار ، بابالار سنى دىنلە مىش ،
سىنىنلە سئوينمىش ، سىنلە اينلە مىش ،
«عابباس پرىسىنى» سىنلە سىلە مىش ،
سن اىستىكەن دانىش ، سئوينىچ قايناسىن .
اىستىكلى دوستلار يىن ائللار ، اوبالار ،
سن زارى چالاندا ، باشىن بىر قالار ،
عاشىق ئولوب گەندە بىر سازى قالار ،
ساز گراك عاشىقىن آدىن ساخلاسىن .

كندلردە قوروملو ، قارا داملاردا ،

سنى گۈزلە يىرلە ، ھامى تويلاردا ،

سسنى ائشيدجك قىز گلېن ھاردا ،

قىپلى پول قوپارىب ، انعام توللاسىن .

روحانىن قالخانددا گۈيلرە سنىن ،

آلمىش صمد وورغون الە قلمىن ،

«آذربايجان» دئيب سئومىش وطنىن ،

تائىتمىش دنيايا يوردون يوواسىن .

مصرى چال ، عاشىقلار قوى دىلە گلېسىن ،

قەرمان كوراوغلو منزلە گلېسىن ،

نگار دىلرلە ھابىلە گلېسىن ،

قىرات ايلدىرىم تىك گۈبە سىچراسىن .

كاشكى سن اولايدين بىزىم كئفيمىز ،

غمسىز ياشايدىق بودياردا بىز ،

چىرمانسىن گر كدير بونا ائلىمىز ،

كىمدىر سعادتى ائلە پايلاسىن ؟

تئل لرىندە گزەن قوجامان ال لار ،

ياراتمىش سن ايلە ، اينجە ھنرلر ،

دردىنى كىمسە يە دئىنمەين لار ،

قلىبنە داياسىن سنى يانماسىن ،

سن سن عدالتىن دانىشان دىلى ،

سن ايلە آغلایار ، سن ايلە گولى ،

صنعت باغچاسىنىن اودور بولبولى ،

مضرايىن آپارىر اۋرگىن پاسىن .

فخرائىلە «سەند» تىك سۈز استادىنا ،

او قوشدو سۈزلرىن سنىن آدىنا ،

سن دە شاعرىوين يئتىش دادىنا ،

قوى يانىق كۈنلومو سىمىن اوخشاسىن .

- ۱۳۵۲

« كۆچ »

سۈن اولدوز آخانددا اوياندى سحر ،
 ملشدى قوزولار ، بانلادى بشچە ؛
 يوندان چوخ اثرتهلى ، بوندان چوخ قاباق ،
 بوخودان دورموشدو محتشم خالا .
 اوجاغى يانديريب ، دئه بالا - بالا ،
 بورولا - بورولا اوجالدى توسدو ؛
 يوغلادى ساجين اؤسدو .
 بۇرودو اوبانى بوخانين عطرى ؛
 بولايا - بولايا قۇيروغون كۆچۈك ،
 خالايا ياناشدى ، اوزاتدى باشين ؛
 ووروب ونگىلدتدى ، خالا كۆچۈيۇ .
 گىرنشدى يىرىندە نریمان كىشى ،
 تاپدى يون پاپاغين ، قويدو باشينا ،
 دولادى بىلىنە شالىنى ، قالخدى ،
 اسنەدى ، سونرادان خالايا باخدى ؛
 - محتشم ! ال دبرت ، اوشاغى اويات ،
 بوگون قىرخ بشش چىخىر ، كۆچمك واختى دىر ؛

اىل قالسا آراندا قىرخ بشش دن سونرا
 بىرگونون ايچينده اۇتا قورد دوشر ،
 قويونلار ، قوزولار آزارلار ، شىش . . .

* *

اوزون هۇرو كلوقىز ، ياشماقلى گلين ،
 تولوق چالخابلار ، كرەكتىلر .
 سفريه پندىردە ، سوتدە قويدولار ،
 ميس چايدان داجۇشدو اوجاغين اوستە ،
 دۇرت - دۇره اوتوروب ، يثوب دويدولار .
 يىغىشدى بوساطى قلىان آلتى نين ،
 يىغىلدى چۇبوغو آلاچىقلارين .
 رنگك به رنگك فرمشار باغلاندى مۇحكىم ،
 دوهلرئۇكلندى ، بزنىدى بىر - بىر .
 قىز - گلين كىتىدىلر پوللوپلىنى ،
 نره ميندىردىلر تازا گلينى .
 اىل يايلاق دىيىبن دوزولدو يولا ،
 پوزدولار سكوتۇن گىن دره لرىن .
 دويوبان نفسين عطيرلى يازين ،
 چالدىلار قاتارلار « يوردىشى » سازين . . .

* *

يايلاق ، اى قورتولوش ، اى گۆزەل مكان .
 هىچ سن بىلىرسنىمى وصالين ايچون ،

اوزمان يئەنە دە ائىل لىرچاتىشىر ،
سەندە دە آيرىلىر بىر سحرچاغى ،
سەندە بىر كۆل قالىر ، بىردە اوجاغى :

ھەشەش كەنەسىن آتير ، تىرك ائىدىر
تازالىق دالىجا ابدى گەيدىر ؛
بواىل لىرىدىر ، ائىل عادىتىدىر ،
ھەركەت انسانىن سعادىتىدىر .

- ۱۳۵۵

ائىل لىر نىجە آغىر گۈنلەر دۆزۈر ؟ !
يول نىجە آغىدىر ، نىجە دە اۆزۈر ؟ !
ياغىشلار ، ياغىمىرلار تۆكۈر دال بادال ،
ايلىدىرىملار شاخىر باشىنىن اۋستە ؛
قودوزلار گىزلەنىپ ھەربىر پوسقودا ،
قوزقونلار اوچوشۇر دىستە بە دىستە !
لاكن بوقورخولار ساخلايمىز ائىلى ،
آغىر - آغىر شەلە بۈكسە دە بىلى ،
اۋىشە مەقسەدە جان آتير ، دۆزۈر ،
بۈيۈكدا عزيزلار تورپاغا دۆزۈر . . .
نەھەت چىچەكلى يۈردۈۋا چاتىر .
يولون آجىسىنى چىخارىر ياددان ،
چىچەكلى - چىملى ھەربىر بوجاغىن
گۆزۈنۈ اوخشايمىز مەھر ياماجلار ،
سەادت يۈردۈدۈر آنا قوجاغىن .
چىنقىر بولاقلار شىر - شىرلا آخىب ،
يولون يۈرۈنلۈغۈن چىخارىر ائىلدىن .
چىمىر شىررانلاردا ائىل گۆزلىرى ،
پاكالامىز يوللارنىن تۈزۈنۈ تىلدىن
يۈك ، بۈگۈنلەك لىك دە ابدى دىگىل ،
پۈزۈلۈر بىزە گىن بىر گۈن سەنى دە ،
نە چىچەك ، نە چىمەن قالماي سەنىدە .

« خرم اوولۇقوجانين ئويودو »

خرم اوولو بير قوجا يلا ،
 يول لوزونو يولداش اولدوم .
 عار - ناموسدان سۆز دوشنده ،
 قوجا بئله صحبت آچدى :
 - ايللر قاباق ،
 اوزمديلين كندلرينه ،
 آت ساتما قچون يولوم دوشدو ؛
 هاوا تازا قاراليردى ،
 آزانولى بير كنده چاتديم ،
 بير قاپيني تاققيلداتديم .
 ايچرى دن كيشى سسى ،
 كيم اولدوغوم خبر آلدى ؛
 بير آز زمان بئله قالدى ،
 نهايتى چۆله چيخيب ،
 بير آز چاش - پاش دانيشدى او :
 - « هارا ليسان ؛

تانيميرام !

قولاغىما دگمه ييدير او خرم اوو !

آجيغىما گلدى بير آز ،

بئله - بئله سۆزلر منيم .

اونا دئديم :

- بوسۆزلردن دئه نه چيخار ؟

من دوشرگه آختاريرام ،

قوناق ائتسن ،

پول وئهرم نه خرجيم وار .

قوجا كيشى طاماحلاندى .

اوه گيرديك ،

حرمت گوردوم آرواديندان ، گلينيندن .

ياخشى بير اوغلو واريدى .

ياغدان ، شوردان گتيرديلر ،

يئيب ، ايچديك ،

آتا بير آز خسيل آتديم ،

گليب ياتديم .

* *

سحريسى ،

چاي - چۆر كدن زاددان سونرا ،

اوغلو چۆله جوتنه گئتدى .

آيريلاندا ،

كېشى مىندىن ،

اون تومن خىرج طلب ائىدى :

قانيم مؤحكىم قارالسادا ،

سايىب وئردىم ،

بىر سۇزايىسە ، داي دئىمە دىم .

آروادى دا ، گلنى دە ،

كېشىنى برك دانلا دىلار ،

هئىچ تو كوده تىرىمە دى !

ائودن چىخىب يولا دوشدوم ،

آتىمى دا گۇتورموشدوم .

آتى مى نىب ،

بىز قامچى دا ايليشدىردىم .

قارشىمىشدى برك اوقاتىم ،

يورقالادى كە هر آتىم .

* *

ائەلە كىندىن چىخار - چىخماز

دالىدان بىرسى ائىتىدىم .

جلوونو دارتىب آتىن ، دۇندوم بو آن ،

خوناخامىن گلنىيدى اوچاغىران !

تۇشر - تۇشر گلىب چاتدى :

- آل آتاجان -

- دئىيب - خىردا دويونلوغو ،

منە سارى او اوزاتدى ،

- عمىم وىردى بوپوللارى ،

دئدىكى بىز

هئىچ قوناقدان پول آلمايىق .

قايتدى او ، كىندە آرتىق .

* *

خىردا پولدور دستمالداكى ،

آچىم سايىم - دئىە - آچدىم .

گۇزلرىمە اينانمادىم ،

پوللار قىپلى ،

قىرىق - قىرىق ساپلارى دا اۋستوندى ايدى !

قان سىچىرادى گىرگا هىما :

بو پوللارى سحر گۇردوم ياخاسىندامىن گلنىن !

دئىمك گلنى سۇكوب وئرىب ،

ياخاسىندان ئوز يلىنىن ؟ !

بىردە گۇردوم لاپ ئوزومو ايتىرمىشم ،

آت اۋستوندى گىجل لە نىب ،

آز قالىردىم يىرە دوشم .

آنادگىب ، گئرى دۇندوم ،

قاپى سىندا دايانىيان ،

كېشىنى برك هارايلادىم :

- ادە ، مىرزە باغىر ، اھى !

« يايلاق »

كهربانى خاطىرلادىر تىمىز قاتىق ، ياغلار يىمىز ،
غم آپارىر اۋر كىلدن ، گۈل - چېچىكلى باغلار يىمىز ،
بىر حەقىقىي جەننەت دىر باخ ! لالە آچان داغلار يىمىز ،
سەللەر ، سولار گۈزىياشى تەك ھەر طرفدە شاققىلدايىر
گۈزەل كەھلىك كۈل دىيىندە يۈمۈتلايىر ، قاققىلدايىر .

عزىز داغلار ! ايلات گىلەر پىشوازيوا قىشلاقلاردان ،
قىزارىرى ياناقلىرى ايچىندە صاف بولاقلىرىدىن ،
قارلى باشىن كىتىرىدۇر ، چۈخ داغچىلار ، اوزاقلاردان ،
سۈيىنەرلەر گۈۈرەردىكىچە سىنىندە كىيىن عىطىرلى گۈل
ئوتىن قوشلار ، كۈچن يولچو ، قاچان دوشان ، اوچان بولبول

داغىلىيدىر قويون - قوزو ، روزى وئىرن دوزلر يۈە ،
مەن باخىرام بولاق آدلى دايم آغلار گۈزلىر يۈە ،
مات قالمىشام آخارسولار پىچىلدايان سۈزلىر يۈە ،
ئىلىمىن غەم نەغمە سىنى دىمىرنى دە چوبان چالەر .
گەچى قالىخىب ياماجلاردانى ھاۋاسى لە اوتلايىر .

او ، قاپنى آچا - آچا ،
چۈلە چىخدى تومەن پاچا .
دويونجەنى غەزەب ايله ،
تەپە سىنە چالەب دۇندىم :
- بىللە اول باخ !
قوجا آخماق !

گەلىنىدىن ئويۇن بارى كىشى لىنى .
باشىن يىترە تىكىپ دوروب ،
دايانمىشىدى ھىكل تەك لال ؛
آپارمىشىدى دىرىن خىيال .

سورۇب آتى اوزاقلاشدىم .

قىش ۱۳۴۹

توسدوله يىن اوجاق اۋستە دەمىر چايدان ياواش قىيىر ،
گۈەن ، چىر- چىراولان يىردە ، گازى - مازى چوبان ئىيلير ،
قووتماچىن يىيىپ سونىرا ، لىدىنىدىن الين چىيىر ،

چۆر كلرين خىرداسىنى سىلكىپ يىرە ايتىن سىلىر .
بىراستىكلى بولداش كىمى ، وفالى ايتلرين بىلىر .

بىر طرفدە گۆي چىمنلر جلوە وئىرير طبيعتە ،

بىر طرفدە كەلىك اوتو عطير سەپىر ولايتە ،

اونودورام وارليغىمى باخاندا من بو حالىتە ،

هەي يىيىر يىملىكلردن ، ايچىرم سىرىن سولارى .

توپورورم «تىمدنە» ، شەرە ، گۆرندە بولارى .

خاطىرلادىر قوجالىغى باشىنداكى آغ - آباغ قار ،

باغىر اراق سوروشورام : سىنىدە مى بىر دردىن وار ؟

منە جواب قايتايرىسان : مىمدە وار ، مىمدە وار ؟

اينانىرام ، دوشونورم دردلريوين چوخلوغونو ،

سىنامىشام بودۇورانين وفاسىنين يوخلوغونو .

دايمانمىسان ايگىت كىمى چوخ شدتلى توفانلاردا ،

اگە مىسن قامتىوى ناكاملېقدا ، هجرانلاردا ،

استقامت الهامىنى اوياتمىسان چوخ جانلاردا ،

درس آلمىشام مەكتىپىدە سىنى معلم سانارام .

حق اوغروندا هربىر ظلمە ، هربىر دردە دايانارام .

«گىچى قىران داغى»

سارى سونبوللر اۋستە ،

سۇرۇشۇدو كىچە دالغالار ،

هانسى كۆنول آچىلماز ،

هانسى جاندا غم قالار ؟

گۆم - گۆي چىمنلر ايچرە ،

قىزاراندا لاله لىر ،

الهاملارى جوشدورار ،

كۆنوللرە نوراللىر

يازىن آخىرلارىندا ،

آل بىز كلى كروانلار ؟

گىچە - گوندوز يول گلىب ،

بويلاغا چاتارلار .

قوتازلى دوهلرە ،

قالانار آل فرمىلر ؛

مىس سەنگە ، مىس قاب - قاجاق ،

هەمدە ايرە كلى فرمىلر .

دوهلر يىرىد يىكچە ،

زىنقىلدا يار جىرسىلر ؛

قىش پاسىن آپارار ،
اۋر كلردن ، بوسسلر .

آغىر-آغىر سورولر ،
اوتلاياندا چمىندە ،
سانكى تالا بىر بولوت ،
سورونور ماوى گۈيدە .

بىچىن چى نىن قاتىغى ،
ائىمە دە سىرىن - سىرىن ؛
بو كوم - بو كوم چۇر كلر ،
تختە قاشىقلار ، شىين .

بو او دوغو يىمەين ،
بىلە بىلمز دادىنى .
بويىشلردە اونو دار ،
انسان غمىن آدىنى .

اوراقلارى ايسلادان ،
شرافت قطره لرى ؛
تىنجىقدىرار اىستى دە ،
قارا بىچىن چى لرى .

سىرىن بولاق باشىندا ،
چوبان دۇشر ناھارا ؛
پى شىرەر قووتما جىن ،
قارامىس بايدالاردا .

گىجە مئەكتىردىكجە ،
گول - چىچىگىن قوخوسون ؛
سوسرىنىن گوزوندىن ،
اوغورلايار بوخوسون .

گىجە سحرە كىمى ،
سوسرىلر ياتمايار ؛
يىرقالانان زىمى يە ،
آنا تىك لايلالار .

افقوندا سۋرونر ،
يوركون - آرقىن قارقالار .
يايىن اىستى سىندە دە ،
بويلاقتا قارقالار .

بوراسى گىچى قىران ،
بوراسى باي قارىدىر .
بويلاغىن بىر گونو ،
عۇمورايلە يارىدىر .

شىرىلتىلى سولارىن ،
بوردا سىراغىن آلىن .
ساللانين بوسولارا ،
اىستى دە آياق يالىن .

قوى سودا كى شىقلر ،
قاماشدىرسىن گۈزوزو .
بىلكە سالىسىن يادىزا ،
ياددان چىچمىش ئوزوزو .

يى ۱۳۴۷

« غافل سانجى »

اسير كولاك ،

كوشولدور قار .

قارائلىق دىر نە گۆيدە آي ،

نە بىر اولدوز ،

نە كوچەدە بىر ايشىق وار .

شاخ تادان سا ، غير بىر شى ،

سانكى بوخ دور كند ايچىدە .

باجالارا باجالىقلار ،

زوران - گوجن قاپانىبلار .

قاپىلار ين جىرىغىندان كوچەلرە چىخان ايشىق ،

گۆي اۆزوندە دونوب قالير .

توپورورسن گۆيدە دونور !

ائەلە بو آن ،

خياطداكى « آلاباشين » سسى گلير ،

داليسىجا ، اتاغىمىن قاپىسىنى كىمسە دۆيور .

منىم جواب وئرمە گىمە دۆزىمە يىب ائوۋە گىرىر :

- آغامىرزە ! زحمت چك بىر گۆدەك بىزە ،

بىر بالا جا نو كرىن وار ، سانجىلانىب نە ويلادى ،

باخ دىر دىقدا ، توخدا مەدى ،

دئدىك سەندە ساوادلىسان ،

دنيا گۆروب دولانمىسان ،

التفات ائت سەندە بىر باخ !

دى لىنگىمە بو يور گۆداق !

بوسۇزلرى ائشىدندە وجودومو آلىر بىر غم ،

ئوز - ئوزومە دوشونورم .

نەچچە ائدىم ، نە دئىم من ؟ !

اختيار سىز دويون سالىر قاشلاريم برك ،

پالتارىمى گىيىنمىرم تەلەسەرەك .

گۆرۈم بىر شى وار دىر - دئە -

بو يورورم چەمدانا .

تەكجە قورو بىر كىچك نار ،

بىر نەچچە آي قاباقدان وار .

بىر اونارى ،

بىر نەچچە دە تەسكىن حېي ،

گۆتۈرۈپن يوللانيرام ...

* *

اسن كولاك

يولوموزو ايشىقلادان فنارى ھى ھەدەلەيىر :

يولداشيم ھى مەنە دئىير :

- باغیشلايىن آغا ميرزه ،
عجب زحمت اولدو سيزه !
اؤز - گؤزوموز قار بوروموش ،
بيريپس كو كده چاتيريق بيز ،
قارداشخانين منزايينه .

وارد اولجاق ائولرينه ،
مانم توتوموش ائوده كي لر ،
- خوش گلدين - دئيرلر منه .
سانجیلانان اوغلان جيغاز .
ئوزون يئردن يئره چالير .
منه قاراگؤزلري له ،
التماسلى نظر ساليير .

دؤرده كي آداملاري ،
ياواش - ياواش گؤزوم شچير ،
كندين قاري - قوجاسيدير .
ها طرفين آغريير؟ دئجك -
كؤينه گيني چيرمالاييب ،
ساغ بؤيرونده بوي چكنه الين قويوب ،
چكير بير آخ :

- بورادير باخ !

گؤز ياشيمي آنجاقكي ،
گؤزلريمده او دورام .

اوزون سكوتدان سونرا ،
اؤزومو بختيارين آتاسينا توتورام :
- سحرئزدن هل - هلبت آپارارسان شههره .
قاييديرام ائويمه ،
گؤزلريمه ائله بيل ،
بير اووج زقو دولوب .
هاوا آغاران زمان ،
آغ قار اؤسته قارالان ،
نچه آدام گؤرورم !
چيگين لرينده اولان ،
بئل - كؤلو كدن آنلاشير ،
مقصدلري هارادير .

قىش - ۱۳۵۲

زىنب بگىم

ساوالانىن قارنىن دا تىمىز اولان ، پاك اۋرە كلى .
 آراز كىمى زمان بويو دايانمايان ، الى ايشلى .
 طوفانلارنىن قاباغىندا قايلالاردان مۇحكىم دوران ،
 ئىگە گلىب ، يورولمايان .
 منلىگىنى دگشمەين ، قىزىل وئرسىن اتك - اتك .
 ياشايان بىر قەرمان تىك .
 صاف وجدانى لكە بىلمىز ،
 پاس گۇتورمىر بىر قادىن دىر زىنب بگىم .
 او ، اۋچ آيىن گلىنى كن ،
 آداخلىسى داشقىن چايدان ،
 «اوتاي» دىيىپ كن آتلامىش .
 اودوم - بودو قايتامىش .
 دىمك ايندى قىرخ اۋچ ايلدىر ،
 زىنب بگىم تىكجە قالىب .
 نە بىر كىمى ، نە كىمسە سى .
 نە ائويندە عۇمرو بويو ،
 ائشىتمە مىش كۆرپە سسى .

زىنب بگىم بومدىتى ،
 تىك جانىنا اكىب - بىچىب .
 ئوز گوجونە يىيىب - ايچىب .
 وار دولتىن آد آپارساق :
 بىر گىچىسى ، بىر تويوغو ،
 بىرداھادا ،
 گىجە - گوندوز خىرىلتىسى كىيىلمەين ،
 قراضە بىر جەرەسى وار .
 تويوغونون يومورتاسىن ،
 يىغىب وئره قند - چاي آلار ،
 نۆۋوت آلار ، خىنا آلار .
 آخى اونون شۈە كىمى ساچلارىنا ،
 يوخسوالو غون قادى ياغىب .
 جوانلىقىدا بوقادىنىن گۈزەل لىگى ،
 ائىل ايچىندە ازىر ايمىش .
 نىچە - نىچە بىگىلر ، خانلار ،
 وصالىنا جان آتىب سا ،
 ال تاپمايىب داماغ اولوب .
 بىللە لىك لە ،
 بوقارى نىن ائىل ايچىندە ، كىند ايچىندە ،
 «گىچى قران» قارىندان دا ، اۋزو آغدىر .

نە قەدەر كى ،

يىراۋزىندە ياشايرى شرف سۆزۈ ،

اوداساغدىر .

۱۳۵۳ -

دوغولما بايرامىم

ايشىقلىغا ، نورا بند اولدوغومدان
گونشلى بىر يازدا اولدوم آنادان .
طبيعت كىينده الوان كىيىمىن .
باغلاردا آخاندا شارهاشار سولار .
اربىگىن ، بادامىن بياض گولوندىن ،
جوشاندا جانلاردا شىرىن آرزولار .
بورۇينده داشلى ، دار كوچه مىزى ،
قوخوسو جان آلان ، گۆزەل ياسمىن
آلمالى ، آرمودلو ، ترگولبىرلى ،
باغمىشە دە آچدىم گۆز دنيا يامىن .
اىلك گۆرۈشە گۆردوم گولو ، چىچەيى ،
فرحلىدىم دنيا آلداتدى منى ؛
گولدىم اىلك گولوشوم ، سون گولوس اولدو .

* *

ھىرايل ياز آيلارى گلنې يىتىدىكچە ،
دوغولما بايرامىم گلىب ئوتدو كچە ،

نە مجلس قورولدو ،

نە توى توتولدو .

نە شيرنى پابلاندى ،

نە دە شام ياندى .

كوچه لردە بكار گزمە سين - دئيه -

منى يازدىردىلار بىر مدرسيه ،

بىر ايل بايرام آيى مدرسه ميزده ،

مدرسه نين زنگى دارانگادارانگ ،

چالبيدى اوشاقلار يىغىلدى صفة .

ناظم او آنلاماز ، بره كلى كيشى ،

الينده بىر كاغاز بىر نئچه دفعه ،

مسله دى بىر نئچه اوشاقلار منى .

اله آلماق ايچون او قليبمىزى !

«بى بضاعت» دئيىب كؤستردى بىزى .

اونون طمطراقلى دانىشىغىندان ،

تكجه «مساعده» يادىمدا قاليب .

اليمده ايكى آرشين بوز رسمى پارچا ،

آزقاليردى رويروشوب يثره دوشه .

تايدالانميش وقارىمى گزيرديم ،

آياغىملا تورپاغى ائشه - ائشه .

اوندا من اوتاندىم يوخسوللوقومدان

لاكن ايندى راضيام من دنياجا :

اثلیم ایچون بیرشام بانديرماسام دا

دوغولما بايراي بيلمەدن نە دى ؛

عۇمروم بويو اولاي ايشيقلار ساچان ،

بیرجه شام دا نفسیم له سؤنمەدى .

سارانين بگى

گئىدىن دئىن آناسىنا جومسون غمىن درياسىنا
يىغىلسىن ائل لى ياسىنا آپاردى سئل لى صمدى
ائىل - اوبانى غم بلەدى .

آاز چاينى آشدى داشدى داشلارنىن قان بولاشدى
اولدوزون گۈزلى ياشدى آپاردى سئل لى صمدى
داھا تېرىزە گلەمدى

باخ قارقانين قاراسىنا اۋرگىنىن ياراسىنا
آغلير تېرىز سارسىنا آراز سنى قان اولايدىن !
ئولكە مىزدن يان اولايدىن

آراز گلير سىرىن - سىرىن بورولقانلار درىن درىن ،
سارىابىر بگگ گۈندەرىن يوشك آت دوشسون قارانقوشا
سار ايله گزسىن قوشا .

صمد گۈزەل بىرقوش ايدى كۈنلوموزە قونموش ايدى
عالم اوندان اونموش ايدى صمد گئىدى آدى قالدى
آغىزلاردا دادى قالدى .

« تامام »

بوگون بازار گونودور سونرا بىر - بىر ھامىنىن ،
آيىن ايرمى بىرىدى . يازىسىنا باخىردىم .
قىش فصلى داي قورقارپ ، سئوينجىمدن كلاسدا ،
ياز ايرەلى يىرىدى . ايلدىرىم تىك شاخىردىم .

ساعات سگگىز يارىمدا ، شادلىق ياغدى گۈزومدن ،
وارد اولدوم كلاسدا . اوخوداندا تامامى .
ايتىدىم اوشاقلار ايله ، اونون غملى سسىنە ،
كىف واحوال خلاصا . قولاق آسىردى ھامى .

بىر عدەسى دە دوروب ، تامام كىمدىر ؟ نە چى دىر ؟
بىر طرفدن آياغا . تامام بىر اىستىكلى قىز .
كلاسى سس گۈتوروب . اونون حيات گۈيۈندە ،
- سلام ! سلام آى آغا . پارىلدامىر بىر اولدوز .

اليم ايله اشارە ، باشىن سالىب آشاغى ،
ايله دىم كى اوتورون . اھمال - اھمال گولورى
- تىكجە قوناق گلەندە ، بو يالانچى گولوشون ،
ھاموز آياغا دورون ! ئوزونە مان بىلىرى .

تامامین گولوشوندن ،
نفرت گۆیه باييلير .
بو اينيلتى گولوشدن ،
مانسى وجدان آييلير ؟

آساطورون ائوينده ،
كؤلفت بو قيز اوشاغى .
جير - جيندا گيتمييندن ،
دايم باشى آشاغى .

دمير سهنك چيگننده ،
دال بادال سو گتيرير .
بو ارمنى كندينده ،
گاهدان ئوزون ايتيرير .

تامام ساختادا ، قاردا ،
آپارير مال سوارير .
آناهيده قاب يويور ،
گاهدان دا اودون يارير .

تامامين تاي - توشلارين ،
هرگون ماشينلا سحر ؛
مدرسە يە آپارير ،
طمطراقلا بير نوكر .

آنجاكى تامامين دا ،
آلنندا چاپ اولونموش :
استعمارين يازيسى ،
اونون گول رنگين سولموش :

نه سيلينير ، نه گتدير ،
نه آيرى شكله دوشور .
آياق يالين تاماما ،
شيطان قيزلار گولوشور .

آخ ، تامام نه قارادير ،
گنجهن ، گوندوزون سنين ! ؟
دايان ! دوغار گونشى ،
بو اودلار ئولكه سنين !

«آغ انقلاب» بير آغ گون ،
يارا تماميش تاماما .

قيرمىزى بير انقلاب ،
اولسا يىتته جك كاما .

قىش - ۱۳۳۸

قوى كندلرىن داغ گونشى قاما شدىرسىن گۇزۈنۈزۈ ،
قوى بولاقلار ائشىد سىنلر پىچىلتىلى سۇزۈنۈزۈ ،
سىز سۇوكەيىن گۇزۇللرىن اۋرەينى ئۈزۈنۈزۈ ،

قوى شاعرلر سىزدن آلسىن خوش الھاملار قىپلى پوللار !
ساغلىغىزا زىنقىلداسىن دولو جاملار قىپلى پوللار !

۴۸-۵-۲

«قىپلى پوللار»

آل يل اۋستە سالخىم - سالخىم پارىلدارلار قىپلى پوللار .
يىرىدىكجە زىنقىلدايىب ، خارىلدارلار قىپلى پوللار .

خوش گونلردە قىپلاناركن ، ياخالارا دۇزۇلرلر ،
دار گونلردە سۇكولركن دارىلدارلار قىپلى پوللار .

شاھماركىمى ھوروكلرىن كۇلگە سىندە سسلە نرلر ،
الدىن - الە دولانماغى خوشلا مازلار قىپلى پوللار .

گاھدا پارلاق شوەلرلە ، يازىلىقلى عىقىلرلە ،
تارى لارىن بوغازىندان ساللانارلار قىپلى پوللار .

اۋزلىرىنى بىرجە آنلىق يار كۇكسۈنە سۇرتىمگك ايچون ،
عۇمور بويو بىر محكوم تىك آسىلارلار قىپلى پوللار .

وار - يوخوندىن ، باش - جانىندان گىچەن بىرجە دىلەكك ايچون ،
افسانوى قەرمانا اوخشايلارلار قىپلى پوللار .

او پىچىلتى سىنىزدن سوسموش كۇنول دىلەكلىر !
بىلىم سىزىن سىنىزدە ، نە ھىروار قىپلى پوللار ؟ !

گۈزللەرنى قىورىم - قىورىم ، شۈە كىمى ھۈرۈكلەرى

يىرىد يىكجە توپوغونا دولاشارلار بىزىم يىردە .

آى تىك اۋزۇن ، ال ئورپىك لەگىزلىندىرە ر تازا گلىن ،

بىگ دە دامدان باشى اۋستەن آلمانلار بىزىم يىردە .

عاشىق آلىجاق سازىن الە ، نەفس ياتارسىنەلرە ،

الھام وئەرەر شاعرلەرە ، سازىلا - تار بىزىم يىردە

دنيا عالم پولدان ئوتتۇرا انسانلىغى دانسالاردا ،

شراقتلى ، پاك انسانلار يىتەدە وار بىزىم يىردە

ظالمىلەرە باش اگمەمىش ، دىشمىنلەرە دىدىلمەمىش ،

اصالتىن ايتىرمەمىش ، قوچ جوانلار بىزىم يىردە

۴۸ - ۲ - ۲۲

« بىزىم يىردە »

سحر - سحر دان يىرىندىن گۈنش ھەرگۈن بويلا ناركىن ،

گلىب كىچىر آغ دورنلار قاتار - قاتار بىزىم يىردە .

يازىن مەھى اويالدا ناز يوخودان لالەلرى ،

زىمى لىردە سارى سۈنبۈل لاي - لاي ياتار بىزىم يىردە .

گۈي قورشاغىن داراق كىمى تىل لىرىنە تاخان داغلار ،

آل بىزە كلى گلىن كىمى عشۋە ساتار بىزىم يىردە .

ياز گلىندە ، يوشان عطرى بۈرۈىندە داغ - دىرەنى ،

كەلىك سىسى اۋر كىلدن غم قوپارار بىزىم يىردە .

گۈل - چىچىكلى يايلاقلاردا ، داش - چىنقىلى بولاقلاردان ،

بوزدان سىرىن ، بالدان شىرىن سولار آخار بىزىم يىردە .

كۈچۈ دۈشمۈش اوبالارىن ، قوبىيا - قوبىيا چادرلارى ،

دۈزىنگا ھلىق گۈي چىمىندە كۈنۈل آچار بىزىم يىردە .

قىز - گلىن لىر بولاق اۋستە سەنىگ لىرىن دولدورار كىن ،

قىپلى پوللار آل يىل اۋستە خار يىلدارلار بىزىم يىردە .

چوچى لىرى ماتىك ساتماز ، گلىن لىرى بىزەك بىلىمىز ،

طىبىعت دن وسىمەلەنىپ چاتماقاشلار بىزىم يىردە .

کند آخشامی

بیر صفالی یای آخشامی ،
 اوتور موشام خرمن اؤسته
 قایدیرلار بیچین چی لر
 چولدن کنده دسته - دسته .
 اوجا داغلار کؤلگه لر ،
 دره لرده لای - لای یاتمیش .
 گونشین سون شوعالاری ،
 منده اینجه فکر اویاتمیش .
 خرمنلرده آرواد - اوشاق ،
 هشن سالمیش ، وهله مینمیش
 اوشاقلاری جیریم - جیندا ،
 قادینلاری آل گئینمیش .
 دنلی - دنلی دریزلردن ،
 خرمنلرده داغ قورولور .
 ئوز ئوزومه دئییرم من :
 بوایل حاصل عجب بولدور !
 بیر کیشی یه سلام وئریب ،
 گوله - گوله دئییرم من :
 - برکتلی اولسون عمی ،
 ماشاءالله نه بولدور خرمن !
 او چوبوغون سومورار کن ،
 خرمنینه نظر سالیب .
 گوزون تیکیب دریزلره .
 بیرنچه آن بئله قالیر .
 تورشادار کن قاش - قاباغین ،
 - اوغول بئله دگیل - دئییر -
 نه کی حاصل بول اولسادا ،
 بورجوموزوئوده مه ییر .
 بئش یوز تومن یثردن ساری ،
 دوات مندن طلب کاردی .
 اون بیر یوزده گئچن پاییز ،
 بانگدان آلدیم بورجوم واردی !

اون بئش باتمان ماللامیزا ،
 نذیریم وار وئرمه لی یم .
 آلاهیین دا خوشو گلمز ،
 بو چؤره یی تکجه یشیم .

بئشجه باتمان میر باغیرا ،
 محرمده بویون آلدیم .
 اؤچ باتمان دا ناساز اولدوم ،
 داش اوجاغا نذیر سالدیم .
 بیر خئيله یین آرواد - اوشاق ،
 خرمن اؤستو یتمیش آلیر .
 بیر باتمان دا داللاک ایچون ،
 وئرمه لی یم بورجوم قالیر .

گون آشیری مأمور گلیب ،
 سو پولودا آلاجاقدیر .
 ایندی باخ گؤر بو بوغدادان ،
 نه یی منه قالاجاقدیر ؟

۵۲/۵/۱۰

« كيم خالقى الدادير »

قيراق - بوجاق بىر كىندە ،
گۆزدن اوزاق ، خلوتدە ؛
بىرچە نفر مفتە خور ،
بابا درويش وارايدى .
او چوخ حيله كارايدى
يىغاردى كىندىلىرى ،
اوهر بىرگون ميدانا
رستم نامە دئەردى ،
او سحرردن آخشاما .
مىن كلك لە آلاردى ،
كىندىلىرىن پولونو .
بىچارە كىندىلىردە ،
عالم بىلردى اونو ...

* *

يىغىنجاغىن ايچىندە ،
بىر بىلىجى دورموشدو .
او ، بوفىرىلداقچى نىن ،
كلەگىنى دويموشدو .

عالم ائشيتمىشدى كى :
«عوام ، گۆزونو قويوب ،
قولاغىنا اينار !»
ايندى گۆزلە گۆروردو ،
ئىچە گۆزلو كورلار وار !

فىرىلداقچى اللرىن ،
چالدى بىر بىرىنە .
دئدى : ايندى ايناندىز ،
يوخسا ائله يىم ىشنە ؟
گۆردوز ئىچە آرپانى ،
من دوواردى يىرتىدىم ؟ !
گۆردوز ئىچە شمشىرى ،
ئوز قارنىمدا يىر ائتدىم ؟ !
هامى دئدى : ائلهدى ،
بابا درويش ائىلەدى .
بىردن . بىلىجى كىشى ،
باغىردى بىر طرفدن :

- نە دئىرسن حوققاباز ،
نە هنر ائىلە دىن سن ؟ !
ائشيدىندە بو سۆزو ،
غىبىدن حيله كارىن ،
پر - پرائلەدى گۆزو .
گۆزو گىت - گىت قارالدى ؛
دنيا اونا دارالدى .
عالمە اۆزون توتوب ،
اوجا سىس لە باغىردى .
الى ايله عالمى ،
مەركىيە چاغىردى .
- عالمىسن گل ميدانا ،
حاضر اول امتحانا !
كىندىلىر بىر بىرى لە ،
يىچىلداشىردى ياواش :
- يازىق بابا درويشە ،
افترا دئىر قارداش .
درويىش دئدى : جماعات !
ايندى بىز بىر كاغازدا ،
بىر ايلان يازا جاغىق .

باخىب قضاوت ائدىن
هانسىمىز بىلىجى يىك !
عالم گۆتوردو ، يازدى :
«مار» دىر ايلانىن آدى .
درويىش ايلانىن شىكلىن
كاغازدا جىزمالادى .
سونرا سئوينجك آلىب ،
كاغازلارى ايلە .
بىر - بىر نشان وئىردى ،
كىندىن بوتون اهلينە .
دئىردى : سىزى آلالە ،
باخىن هانسى ايلاندى ؟ !
بوسىزى آلدادىرى ،
يامنىمكى يالاندى ؟ !
كىندىلىر بىر سىس ايله ،
هامىسى سؤىلە دىلە :
- سن يازدىقىن ايلاندى .
بىز ازلدن بىلىردىك ،
اونون سۆزو يالاندى .

دوشونمەدى عواملار ،
عاليم نەكى چالیشدى .
درويشين سۆزلريندن ،
قلبي سانكى آليشىدى .

داشلاديلار او قاجدى ،
آخار - باخاردا دوروب -
«اليه نده دويارسيز»
دئييب ، داغلاردان آشدى .

* *

گونلر ئوتدو آي كىچدى ،
كندين وضعى دگيشدى .
علم گلدى اورايا ،
گۆزوئردى اوشاقلارا . -
اوشاقلار كتابلارى ،
آچديلار قاباقلارا !
- گۆرنه لر ئويره نميشم ،
مدرسەده آي آنا !

«نان» چۆرەك ، «بابا» دده ،
«مار» دا دئير ايلانا .

بالان ، حقيقتە غالب اولسادا ،
بو غالييتين عۆمرو آز اولور .
انسان سارسيلسادا، تسليم اولسادا ، - بيرده اوخويون گۆرەك -
حقيقت ابدى سارسيلماز اولور . - دئديلر - آي بالالار !
اوخودولار : سويا (آب)

گاليله نى انكيزيسيون ساخلادى ،
لاكن دايانمادى يئر گردشيندن .
مرجعلر يثنه خالقى آلدادير ،
او عاليم يازان ايلان .
درس آلمايير تاريخين كىچميشيندن .

* *

كندليلر هاميليقيجا ،
اۆره كدن چكديلر آخ !
گۆزلرينده جانلاندى :
عاليم ، درویش ، ييغينجاق !
- او بچارا عاليمه ،
بيز نيه توللا ديق داش ؟ !
سبخديلار گۆزلرينى ،
دامجى - دامجى دوشدوياش .

لاكن بابالار دئييب :
«سو گليب بيرده دولماز ،
جالانسا سو كوزه سى»
كندليلره نه قالدى ؟
ايكى ال ، بيرتپه سى .

غزل عوضينه مکتوب

اللى گزلى ،

پشه سى وزلى ،

گرامى همكارىم ، محترم خانىم !

سنه چوخ سلاملا و احتراملا ،

يازىب گۆندەرىم بومكتوبو من .

بىر نىچە سۆزوم وار ائشيتمهلى سىن .

«قلبى داش ، ذوقسوز ، قانى داسويوق»

ائشيتدىم دئىمىسن دالىمجا منىم !

عزيز معلمه ! عزيز همكارىم !

بلكەدە ائله جه مندن اومورسان ،

سنه شعريازىم ، غزلده قوشوم ؟ !

همده دؤنه - دؤنه وصف حصرائىدىم ،

فلان قامتينه ، بهمان اؤزونه ؟ !

بىلىرم دئىبلر شاعرم ، سنه :

بو دوز دور آرا بىر سۆزده قوشورام ،

لاكن غزل يازماق قالمامىش منه .

سىن ئوز جمالبوى ، بوى بوخو نووى ،

شعر گوزگوسونده گۆرمك ايسته سىن ؛

بابام فضولونون سۆز خزينه سىن ،

آچ قوى قاباغىوا ، تاماشاقىل سىن .

منه بهتان وىرما ، ذوقسوزدئمه !

عشقسىز ياشاماق نه يىمه گرەك ؟

ئوز عشقىم ، عالمىم واردىر منىم ده .

يوخ ، سىن يانىلىرسان ، عزيز باجىم يوخ !

نه اؤره گىم داشدىر ، نه قانىم سويوق .

منده خوشلايىرام اوخشادام يايا ،

آلا گۆز اؤستونده چاتما قاشىنى .

منده بىر رسام تك رسم ائده بىللم ،

اوخ كىپرپگىن يارسىن باغرىم باشىنى .

شعر اينجى لرىن بويون باغى تك ،

بياض گردىنه دوزه ده بىللم .

شوه ساچلارىنىن دالغالارىندا ،

داراق قايقى تك اؤزه ده بىللم .

لاكن زمانىمىز ، او زمان دگىل ،

هر ايشىن واختى وار ، هر سۆزون يثرى .

بولبول ياز فصلينده اوخويار آواز ،

كولكده شام اولماز ، كپه نك اولماز .

شاعر شعر بازار - بودوز دور - لاكن ،
نه طلب ايئله يير گؤرهك عصر يميز .
اورتا عصيرلر چوخ گئرى ده قابليپ ،
اير مينجى عصرده ياشايريق بيز .

«سارايلار هنرى» عصرلر بويو ،
افيون نشته سينده ، عود نغمه سينده ؛
ياقوت دوداقلاردان الهامين آلدى ،
باخ ! اورتا عصرلر گئرى ده قالدى .

شخصى حس لردن آسيلي هنر ،
قارنى آچ يوخسولون نه يينه گرهك ؟
هنرى هنرچون بيلن كتابلار ،
ويتيرين لر داليندا قالاق - قالاقدير .
«جانسيز طبيعتين» تابلو لارى تك ،
توز - تورپاق ايچينده چورويه جاقدير .
افيون قانادى له اوجالان الهام ،
اينجه خانملارين مرمر كؤكسونه ،
قوناردى رنگك به رنگك كپه نك كيمى .
بوگونكو شاعرين الهامى نثيلير ؟
قولاق آس سؤيله ييم گؤردوكلريمى :
بوگونكو شاعرين الهامى قالحيب ،

چئوريلير قاب - قارا بيرسال بولودا .
ياغماق ايسته ييرى قوراق چؤللره ،
اودلو شيمشك لره سينه گره رهك .
چيچگه بورونسون - دئير - داغ - دره .
گاه دا قانقال ، تيكان باتماسين دئيه ،
چاريقا چئوريلير لوت آياقلاردا !
سويوق آياقلارى قيزديرير بارى ،
قيرخ يثردن ده لنيپ ، گؤز - گؤز اولسادا !
زمان صنعت كارا امر ائدير بونو ،
دوشون مسئله نين نه اولدوغونو !
نه ايستى ، ايستى اولسون ، نه سويوق ، سويوق ،
قطبى ، استوايا جالاق دا ويرير
داغلار چوخ اوجادير ، دره لر درين ،
داغلارى اوچورور ، دره دولدورور .

۱۳۵۴ / ۹ / ۳

آد - سائيندان خبر آلسان دئمه سه ،
سينما اوندان ، هئچ اونودا قيناما .

* *

يانلش سيز نشان وئر چوبان ، آماندير ،
اونا سيخ مئشه يه چاتان جيغيري .
او گونش يولچوسو ، نور يولچوسودور ،
او گئده جك گئجه ني دوغوزدورا .
ئولكه ميزده تازا ياشايش قورا .
او گئده جك گئجه ني دوغوزدورا .

۵۰ - ۵ - ۱

چوبان

چوبان قارداش ، واخ داراليب هادير اول !
اولو سعادتين موشدولوقچوسو ،
اؤزو توكلو ، شله لي بير پيادا ،
ائله بوگون - سحر گل ها گلده دير .

* *

قورو ايتلريني قوي بري گلسين ،
چول - چوخادان سال آلتينا اوتورسون ،
سوروشما داشله سينده نه يي وار .
قارالميش كاساندا ، تخته قاشيق لا ،
اونا تئز ال اؤستو بير قووتماج وئر .
اونونلا بير ليكده چكيل سن ده بشي .
قيسينما ، قيجينما چكيل ايره لي .
اوسنين اليوين قاتماغينا يوخ ،
گؤزونده كي صداقتنه باخاجاق .

* *

اونون قلبى ، ائل نبضى له دؤيونور ،
اينان چوبان بواوره كده ايناما .

۵۰

بوينوزلو اسكندرين ناغىلى

اىل ياتىب ، اوزون بىرقىش گىجەسى دىر
كولك كوشولدايىر ، قارى سېلير .
- چوخ ايللر كىچسە دە بو واقعه دن ،
ائله ايندىكى تك يادىما گلىر -

كورسونون تووندا هامى ياتىشىب ،
تكجه من اوياغام ، بىردە كى آنام .
آنامىن ناغىلى سونا يىتمە مىش ،
ناغىل عالمىندە من يوخلايىرام .

اگر بوناغىلى عزيز اوخوجوم ،
اشىتمىش اولسان دا دۇنە - دۇنە سن .
«ياخشى سۆز كهنلەم» آتالار دىيىپ ،
عيب اتمز سۆيلە يىم بىردۇنە دە من .

هانسى كهنە سوزدن دويماق اولورسا ،
عصرين احتياجىن ، زمانين سسين .
بىللە درده دە گەن معنالى سۆزون ،
عېث دىر آراماق ، تازا - كهنە سسين .

هرناغىل ، باياتى ، آتالار سۆزو ،
اىلین گۆز ياشيدىر ، قهقهه سىدىر .
اىل لرين سۆزونده اىلین دردى وار ،
هرسۆز نىچە عۆمرون تجربە سى دىر .

اىل دردى اولمازسا اىل لار سۆزونده ،
زماندان زمانا او آخىب گلمز .
سئوينجى ، كدهرى اىل له اولماسا ،
كور اوغلو يوكسلمز ، نېي يوكسلمز .

من ملك ممدى گۆزومله گۆردوم ،
زمرد قوشونا بودا تىن آتدى .
قارانلىق دنيادان ، ايشيق دنيايا ،
اىلین سئوينجى له ، عشقى له چاتدى .

قوى من ده اىل لردن سۆز آچىم سىزه ،
ناغىل بو بولاغىن دورو سويودور .
بوسويو من آز جا بولاندىرسام دا ،
نه عىبى اىستەگىم اىل آرزوسودور .

«۱» = يك

بىرى وارمىش ، بىرى يوخ .
بىرى آجمىش ، بىرى توخ .

اسكندر ذولقدر ،
 بىر ئولكە دە حۇكمدار .
 مېنلرچە زىمتكشىن ،
 جانينا ، ناموسونا ،
 او صاحب اختيار !
 اسكندرين باشيندا ،
 بىر جوت ايتى بوينوزو ،
 بۇيوك بابا لاريندان ،
 اونا قالمىش يادگار !
 هر بوينوزوندا واردىر ،
 ايكى مين بىش يوز خالقا ! *
 بوينوزلارين گىزلە دىب ،
 نشان وثرمه بىر خالقا .
 اونون سعادتي نين ،
 اولدوزون لكه لىن ،
 بوينوزلار دگىل فقط .
 اونون - بونون سۆزوده ،
 گاهدان حاليني قاتىر .
 نه بىر راحت دولانىر ،
 نه ائىگىن ليك له يابىر !

* - ايكى مين بىش يوز ايل ليك شاهنشاهى تاريخه اشاره .

او ئوز عىبه جىرليگىن ،
 داش - قاش دوزموش تاج آلتدا ،
 هر بىر يادين ، آشنانين ،
 گىزلە دىرى گۆزوندن !
 هم ده سىزدن نه گىزلىن ،
 قورخور ائلىن سۆزوندن !
 لاكن هر قىخديراندا ،
 داللاكلارا باشيني .
 آنلايىرلار ايشيني .
 هانسي داللاك دانىشسا ،
 بىرچە كلمه سۆزونو ،
 چىخاتدېرىر گۆزونو !
 پاكلاماق ايستە دىكدە ،
 او ئوزونون لكه سين ،
 ئولدورور بىر ئوزكه سىن !
 **

قابارلى اللرينده ،
 پولادلار موما دۇنن ،
 بىر صنعت كار واريمىش .
 نه پول ايچون ، نه آد - سان ،
 اوتكجه ائلى ايچون ،
 عشقى ايچون ياشارمىش !

صنعت کاری چاغیریب ،
 اسکندر حضورونا ،
 بئله امر ائدیر اونا :
 - «خزانه دن وئره رم ،
 نه ایسته سن ، نه دئسن .
 گرک بویونوزلارا ،
 بیر ئورتوک دوزلده سن ! » .
 صنعت کار فکره دالیر .
 بیر آنلیق بئله قالیر .
 - قربان عفو ائدین منی ،
 - بئله یاشلا بیر سؤزه -
 بوایشین عهده سیندن ،
 من ده گله بیلیمه رم ،
 یانلیش دئییلر سیزه !
 دویون سالیب قاشینا ،
 اسکندر چوخ غضب له ،
 سسین آتیر باشینا :
 - شاهین سؤزوندن چیخان ،
 بیر اوتانماز گده سن !
 قویمارام بو سارايدان ،
 ساغ - سلامت گئده سن !
 بو آندا وزیر گلیب ،

اسکندر یانا شیر :
 - شاهیم ائل ایچینده بو ،
 آدلیم بیر صنعت کاردیر .
 ائل - اوبانین قلبینده ،
 درین حرمتی وار دیر !
 بونون ئولوم - ایتیمی ،
 یقین آجیدار ائلی !
 ائلین باغلانماز دیلی !
 اسکندر بهیه نیری ،
 وزیرین تدبیرینی .
 - ایندیکی بئله دیرسه ،
 رد ائله چیخیب گئتسین ،
 بو گده نین بیرینی .

* *

قول قویورو صنعت کار ،
 ائوینه دؤنن زمان ؛
 بیر مکتوبا بو عنوان :
 «بوخصوصدا دانیشسام ،
 دوداقلاریم تیکیلسین .
 بیرجه کلمه یازار سام ،
 بارماقلاریم بو کولسون » .

* *

قايىدىرى ائوينه ،
 حالى پوزقون ، پرىشان .
 گىر گاهىنا دولور قان .
 فېكره دالير بو حالدا ،
 صنعت كار درين - درين :
 - نه ايله چاتدىر ارمىش ،
 اولو بابا لاريمىز ،
 ائلىنه ، اوباسىنا ،
 آرزوسون ، دىلكلرين ؟
 من نه ايله چاتدىرىم ،
 بىلدىگىمى ائلىمه ؟
 ياساق واردى دىلىمه !
 بىله پىس زمانداكى ،
 بىر قەمىش دە بىتمە يىر !
 قويولارن آغزىن دا ،
 اسكندر باغلادىدىر ،
 بىتونلا قەيىم - قەيىم !
 دردىمى كىمە دئىيم ؟ !
 صنعت كار غرق اولاراق ،
 بوسىرا خيالاتا .
 دويغولار سىندىنن ،
 يالىنا ياتا - ياتا .

اۋز قويور داغا - داشا !

بىر داغدان آشا - آشا ،
 كرواندان اوجالان سىس ،
 نه ايسه خاطىرلادىر ،
 او بۇيوك صنعت كارا .
 او گىنىش سىنه سىنده ،
 قلبى يامان دۇيونور .
 دورمادان گىرى دۇنور .
 داخماسىنىن قاپى سىن ،
 باغلا يىبان اۋزونه .
 قىرخ گون گۇرونمە يىرى ،
 نه يادىن ، نه آشانىن ،
 نه دوستلارن گۇزونه !
 كسىلمە يىر بىر آن دا ،
 ائويندن چكىش سسى !
 بىر بىرىندن سوروشور ،
 گۇروب - يىلان ، دوست - تانىش :
 - اونون نه دىر هوەسى ؟ !
 نه زماندىر چىخمايىر ،
 داخماسىندان صنعت كار !
 نه غمى ، نه دردى وار ؟ !

* *

نهایت بىر گون سحر ،
 باشا چاتىر انتظار .
 دروازاسىن آچاراق ،
 او بىلىجى صنعت كار ؛
 ائىلى كورهك ، اوجا بوى ،
 ائشمە بىغلى بىر عاشىق .
 زىلدە ، بىمدە دانىشان ،
 قارى كۆكدە الدە ساز .
 داغ وقارلى ، خوش آواز .
 سازىنى چالا - چالا ،
 چىخىر بۇيوك وقارلا .
 او آغىر آتدىملارلا ،
 دولانىر شە هرلرى ،
 كوچه - كوچه ، ائوبە ائو !
 نهایت گلىب چاتىر ،
 بىر تپە نىن باشىنا .
 دويون سالىر قاشىنا .
 دايانىب دوام ائدىر ،
 جان آلىجى چالقى سىن .
 خالق ائشىد جك ماھنى سىن ،
 بىر بىرىندن سوروشوب ،

قاچاراق دوشور يولا :
 - بوسس هارادان گلير ؟
 بوساز چالان كيم اول ؟ !
 سسه تۇكولوب گلير ،
 ائل - اوبا ، ييغين - ييغين .
 لاكن كيمسه بيلمه يير ،
 عاشيغين كيم اولدوغون !
 بيري دثبير :
 «عابباس دير ،
 پرى سين هارايلايير ،
 الينده كى سازيلا .
 بيري دثبير : «جوان» دير ،
 ائليندن آيريلاركن
 «اۋچ قارداشا» سۆز قوشور ،
 سازيلا ، آوازيلا .
 اۋ چونجوسو باغيرير :
 - ايه باخ بيغلارينا !
 گۆرمورسن كوراغلودور ؟ !
 دۆردونجوسو ، داليدان :
 - ايه بو چوخ اولودور !
 آت آغيزلى اوزاندير !

ائلجه بيلن عاشيقدير !
 يوردونا ياراشيقدير !
 كئچميشده قورقود دده ،
 دثبه رميشلر آدينا .
 يامان گونذه چاتارميش ،
 ائل - اوبانين دادينا !
 بوزمان بير بيليك لى ،
 سۆزه قاريشير آرتيق :
 - يوخ قارداشلار بوعاشيق ،
 نه عابباسدير ، نه جوان ،
 نه ده كى كوراوغلودور !
 دوغرو دور كى اولودور ،
 دده قورقودا دثبيل !
 سايدىغيز عاشىقلارين ،
 بوعاشيق هاميسى دير .
 بو عاشيغين سسينده ،
 سايدىغيز عاشىقلارين ،
 هاميسى نين سسى وار .
 وطن اوغلو صنعت كار ،
 بوعاشيغين پالچيغين ،
 آرازين لئه سويويلا ،
 «قالا» * نين تور پاغىنى ،

* قالا = كلىپرده كى بابك قلمه سینه اشاره دير .

قاتىبدىر ، يوغورودور !
 ساوالانىن اودوندا ،
 الووندا پى شىرىب ،
 اودلاردان دوغورودور !
 يچىلتى لار كىيلىر !
 داها بىر كىس دىنمە يىر !
 * *
 عاشىق چالير سازىنى ،
 اعتناسىز دايانىب ،
 اوچالير ئوز حالىنا .
 نە آلقىش ، نە سۆيوشلەر ،
 بىر تائىر باغىشلامىر ،
 عاشىغىن احوالىنا !
 عاشىق چالير ، چالدىقچا ،
 اوچور كپە نك كىمى ،
 عاشىغىن بارماقلارى ،
 بىم لردن ، زىرە سارى .
 عاشىق بو اينىچە سىس لە ،
 بوتو كىنمىز ھوسلە ،
 اسكندرىن باشىندا ،
 حالقا - حالقا بوينوزون ،
 بند - بند سايىن چاليرى !

آيىن - شايىن چاليرى !
 يىغىنچاقدا كىمىسى ،
 داياتىب آغزى آچىق !
 كىمىسى الى يوموق !
 كىمىسى آياغىيلا ،
 غضبدن ائشيريثرى !
 كىمىسى قورخو سوندان ،
 يايى نىب قاچير كثرى !
 عاشىق چالير سازىنى ،
 ماھنى لار ھاوالانىر ؛
 قالخىب سەندىن اۋستە ،
 اوينادىر دومانلارى !
 كولكلرىن سىيىنە ،
 قارىشير سازىن سسى !
 ايكى داغىن نغمە سى ،
 سەندىن زىرە سىندىن ،
 آشاراق شرقە سارى ،
 چىرپىب آچىر ساراينى ،
 قىزىل - گوموش ايشلنمىش ،
 بزه كلى پنجرە سىن !
 بىر آنلىغا قاچىرىر ،
 اسكندرىن نشە سىن !

- سوسدورون - امراوچالير !
 ھلە دە عاشىق چالير .
 ساباحى گىجە يارى ،
 چاتى سالىب بوينونا ،
 درىسىن اۋزە - اۋزە ،
 سورورلر داغدان ، دوزە
 او بۇيوك صنعت كارى !
 دمىر قاپى آردىندا ،
 قوجامان عاشىق قالير .
 بىغلارنى دىشىندە ،
 او گمىرە - گمىرە ،
 يىشە سازىنى چالير .

* *

چال عاشىق ، چال !
 آرزىمى ، دىلە گىمى چاليرسان .
 آل عاشىق ، آل !
 كۈنلۈمۈ ، اۋرە گىمى آليرسان .

ائلىمىن وار - بوخونو ،
 ياغىلار تالايىب سا ،
 نە ياخشى سن قاليرسان .

چال عاشىق اوجالت ائلى ،
 ئوزون دە اوجاليرسان .
 چال ، نە يامان چاليرسان !
 چال عاشىق ، چال سازىنى !
 دىللرى باشقا - باشقا ،
 دىلكلرى بىراولان ،
 مېن ائلىن مېن اوبانىن ،
 دىلە گىمى چاليرسان !
 چال ! نە يامان چاليرسان !
 چال ، نە يامان چاليرسان !

- ۱۳۵۵

«قاراداغ كندلر ينده»

يازىن سون آيىدىر ، چۆل - بايىر ياشىل ،

يىنە نغمە قوشور كۆيدە توراغى .

ارايىر قارلارى مەرور داغلار يىن ،

كۆوشنە سى سالىر درەدە كى چاي .

گونش ، گون باتاندا قىزاران زمان ،

چوبانلار توتكەدە باياتى چالير .

گىجە يىن پولكللى ، مور كۆينگىندە ،

سايرىشان اولدوزلار اۆرەگى آلير .

هر كولون دىيىندە بىر قوش بوواسى ،

سۆزور داشدان - داشا كەلىك فرەسى .

دوزلردە آل - الوان گىشىملى قىزلار ،

يىغىر آش ترەسى ، خىتاب ترەسى .

كندىن ايچىندە دە ، چۆل - بايىردا دا ،

هامى چاليشماقدا ، ايشلە مكدە دىر .

اونلار دوز دوشونموش بو فلسفە نى :

شرف ياراتماقدا ، صاف امكدە دىر .

لالەلر زمىدە قىزارىر گىش دەن ،

تاخىل مە اسدىكجە لاي بالاي ياتىر .

بوغدا لار ، آرپا لار ، خشە - يونجالار ،

آت اۋستە ، آتلى يىن دىزىنە چاتىر !

چوودار سىز ، قالقانسىز ، خلىص زمىنى ،

سانكى قوش آغزىندا بىر - بىر گىتيرىب .

لنگرلە يىرقانان دنلى سونبولو ،

انسان باجارىغى ، گوجويشتىرىب ...

بوخ ! سونبول دگىل بو ، چورە كدىر ، اتدىر ،

جرمە دە ، رشوت دە ، ساواد دا بودور !

قند - چاي دىر ، پالتاردىر ، ايل زومارىدىر ،

حيات منبعى دىر ، بوتون آرزودور !

يورولماق بىلمە دن كند اهلى بوتون ،

ايشلە يىر گىجە دن گىجە يە كىمى .

كىمى سو سوارىر ، كىمى آرغ چكىر ...

چاليشير ، اوشاقدان يىكە يە كىمى .

هر زمی یاشادیر نئچه آرزونی ،
مین امید بسله نیر هر بیر سونبوله .
قادینلار ، کیشی لر الدن دوشسه ده ،
قاییدرلار ائوه شن ، گوله - گوله .

کسیب بولاق باشین آداخلی قاسم ،
بئله پیچیلداییر آداخلی سینا :
- «گولی» حاصیلیمیز بوایل یاخشی دیر ،
خرمنی دؤیه ریک ، باشلاریق تويا .

«ترلان» دا سازلاشیر مشهده گئتسین ،
«سلمناز» دا دئیر : منی ده آپار .
قال ما قال باشلا ییر ، ترلان باغیریر :
- قورخما واخ قورتارماز آرواد یشنگی وار ،

کریم ده ، رحیم ده ، امیرعلی ده ،
بواؤچو دؤردونجو کلاسدادیر لار .
حاصیل یاخشی اولسا ، بو اؤچو دئمک ،
شه هرده بشینجی اوخویا جاقلار .

آرزولار زمیسی دالغالا ندیقجا ،
اؤره کده مین آرزو ، امید اوینادیر .
کندلیلر قول کیمی ایشله سه لرده ،
گؤزلری سئوینجدن سانکی آینادیر !

من ده بوفصلده گونده بیر ساعات ،
درس وئریب بوشلورام اوشاقلار گئدیر .
کیمی اوشاق ساخلیر قاپی - باجادا ،
کیمی آتاسینا کؤمک لیک ائدیر . . .

ایندی کلاسلا یام اوتوزبش جوجوق ،
قارشیمدا سس سیزجه گؤز تیکیب منه .
دؤرد کلاس بیر یئرده اولسادا بونلار ،
هره ئوز ایشینه باشلا ییر یئنه .

اولر بیر صفحه مشقینی یازیر ،
اؤچونجولر یازیر تخته سیاها .
دؤردونجولر درسی قورتارسالاردا ،
فارسینی دؤور ائدیر اونلار بیرداها .

حساب ئويىرە دىرىم ايگىنجى لره ،
هرەنن قارىشىر باشى ايشينه .
بىردن بىر گومبولتو كلاسى پوزور ،
اوشاقلار دىسكىنىپ ، باخىرلارمنه !

عمان درىنلىكده گۆم - گۆى سمانى ،
بىر آندا ، قاب - قارا بولودلار آلير !
اىلدىرىم پارلايىپ ئوتىدىن سونرا ،
گومبولتى لاي بالاي ، گۆيده گورلايىر !

بىر آن بهت آپارىر شاگردلارىمى ،
سانكى اىلدىرىملار كلاسدا شاخىر !
اوشاقلاردان بىرى درسى بوشلايىپ ،
تت - تتر گىرى دۇنوب ، بايىرا باخىر !

گورولتو ، اىلدىرىم شىتلىدىكجه ،
گىرى دۇن لرىن چوخالير سايى !
جلب ائده بىلمىرم چوخ چاليشسام دا ،
اونلار بىر باخشىنلار دوسقايا سارى !

من باشا دوشمورم بو احوالاتى ،
بوتون باخشىلاردان وحشت آنلاشىر !
دئىيرم : قاتلايىن كىتابلاريزى ؛
بايىرا باخار كن هامى چاخناشىر !

نفسلر حبس اولوب سانكى سىنه ده ،
جىنقىردا چىخمايىر بىرجه نفردن !
دولونون هر بىرى نىچە بۇلونور ،
كندىن ميدانىنا دوشىنده هر دن !

بىردن سلیمانين گۆزلىرى دولور ،
باشقا اوشاقلاردا ، قوشولور اونا !
من سه بىر كونجده مات دايانمىشام ،
ديله توتا - توتا دئىيرم اونا :

- سايمان قورخمايىن گۆى گورولدايىر ،
بىرده كى بايىردا دولودور ياغان !
هاوا آچىنجايدا بوردا دۇزه ريك ،
قورخما يوبانسان دا ، ساواشماز قاغان .

بىردن ھۇنگۇرتويىلە گۆز ياشى تۆكۈر !

جوابسىز ، باشىنى سالىر آشاغا !

يولداشى آستادان سۆزە باشلايىر :

— سالىمان دولودان قورخمايىر آغا !

دولولار قھرائتسە اكينىمىزە ،

كىم چۆرەك وئره جك بىرايلى بىزە ؟!

سۆزلىرى اوخ كىمى قلىمە گەچىر ،

نە دىمك بىلمىرم داھا بونلارا .

ھانسى بىرسۆزايىلە ساغالا بىلر ،

بوبويىدا بىر نىسكىل ، بوبويىدا يارا ؟

دولو سئىرەكلە نىر ، بىر آندان سوسور ،

كىنداھلى ائولردن قاچىر بايىرا .

ھردامىن اۋستونىدە آغىر بىر ماتم ،

ھىزىمى باشىندا بۈيۈك بىر عزا !

بىرى كىفىر دوشور ، بىرى آجىيىر ،

كىمى اللرى لە توتوب باشىنى .

«طرلان» زىمى لرە گۆز گزدىرە رەك ،

باياتى چاغىرىب ، تۆكۈر ياشىنى :

عزىزىم ماياگەتتىدى ، ساللاندى چاياگەتتىدى

دىرناغىملايىر ائىشدىم ، امەگىم ضاياگەتتىدى

* *

درەلردن آخان بولانلىق سولار ،

سانكى داغلار تۆكمۈش گۆز ياشلارى دىر .

باشىن يىرە تىكمىش پوزقون آغاچلار ،

ائىلە بىل انسانىن سىرداشلارى دىر .

يوخ من يانىلىرام ، ھىچ واخت ، ھىچ زمان ،

طبيعت دويىمامىش انسانىن دىردىن .

انسانىن عىزىندىن ، احتىياجىندىن ،

يونوب يارادىلمىش ھىرمەيد ، ھىردىن .

بوتون يىردە — گۆيدە ، بوتون دنيادا ،

انساندىر دوشونىن ، انساندىر قانان .

انساندان باشقا يوخ قادىر ، مەربان ،

انساندىر انسانىن ھالىنا يانان .

ھايات نغمەسى نىن شاھ بىتى دىر او ،

انسان طبيعتىن اولو زىروھەسى .

انسان الى وئىر دنيايا بىزەك ،

انساندان يارانىر شىلىك نغمەسى .

انسان گولدوره جك حياتين اۋزون ،

او غالب گله جك طبیعتہ ده .

کسیب یثر اۋزوندن شررین کؤ کونیو ،

چاتاجاق عشقه ده ، محبتہ ده .

منی باغیشلا سین عزیز اوخوجوم ،

دئیہ سن مطلبدن اوزاقلاشمیشام .

مصیبت جایدیریر هوش - باشی بلی ،

اثلین کده ریندن من ده چاشمیشام .

* *

یای فصلی چاندی داما ،

باغلانندی مدرسه لر .

اوشاقلارلا بزه ندی ،

قاپ - باجالار ، کوچه لر .

نه بیرویه له میندیلر !

نه بیر سوروق آتدیلا ر !

لاپ ائله گون اولدوکی ،

آج قارینا یاتدیلا ر !

هر ایل یایدا اوشاقلار ،

خلوهر داشیار دیلا ر .

بوایل نه بیرجه سونبول ،

نه بیر اووج آرپا وار .

زمنی لر حسرت قالدی ،

اوراقلارین سسینه .

بیچین چی لر تامارزی ،

توراغای نغمه سینه .

بیلدیرچین لر تاپمادی ،

بیر قاریش دالدا نا جاق !

زمنی لر قیراغیندا ،

نه اود اولدو ، نه اوجاق !

آتالار چیخدی گتندی ،

شه هرده فعله لیگه .

آلین تری له تاپدی ،

یاوان چؤره ک بیر تیکه .

قیزلارین کسيلمه دی ،

گنجه لر دفه سسی .

آج بالاسین یوخلاقدی ،

آنانین غم نغمه سی .

نیسگیل لری قالدی سا ،

کئچدی ، گتندی یایلاری .

اۋچ ایل نظره گلدی ،

اونلارین اۋچ آیلاری !

* *

نه « اینجار » دان توت گلدی ،

نه اۋزوم « ورگهن » دان .

هنچ بیر اووج خرما دا ،

آلمادیلار دکاندان .

چرچی ده دولانمادی ،

آیلارلا کنده ساری !

بیرجه توی دا اولمادی ،

قیز - گلین گولسون باری .

* *

ياى فصلى قورتاردى ، آچدى مدرسه ،
قايتدىم شە ھردن يئەنە دە كەندە .
يئەنە آج جوجوقلار يىغىلدى درسە ،
بىر بوغدا چۆرە گى ، تاپمادىم مەن دە :

يئەنە دە اوخودوق جغرافىدا ،
بول - بول ھاسىل وئەن ئۆلگە لىرى ، بىز .
بوللوق رەقەملەرنى ، بىز سايا - سايا ،
آچىندەن زەئىف ائتەدى اۈرە كلىمىز .

اوشاقلار پىرىشان ، كەندە اھلى يوزقون ،
نە بىر تۈي سىسى وار ، نە زوۋار سىسى .
قەتئىراق تاپىلان آرپا چۆرە گى ،
سانكى سىنە لردن كەسمەش نەقىسى .

يئەنە دە تەنرىنىن ەدلىن اوخودوم ،
گۈزلىرى سارالمەش ، لوت اوشاقلار .
«بۈيۈك تەمدە» گەتەدىگىمىزدەن ،
دۈنە - دۈنە ، درس دە دئەيم اۈنلار .

اۈنلار درس دئەيم قانۇندەن ، دىندەن ،
يئەنە دە اۈزۈمە مات - مات باخدىلار !
بەلكە قارىنلارنىن آچلىق ەداسى ،
قۇيمادى سىسىمى ائشىدەسەن اۈنلار !

قۇلاق وئەرسە لردە دئەيگىلىمە ،
اۈنلار اىنانمىرلار كەتابا داھا .
نە سۈنسۈز گۈيەلدە ەدەلە ، روزۈيا ،
نە «آغ انقلاب» چى ەيە گە شاھا

ھاۋا پايىزىدى ، بوزاردى داغلار ،
آتالار شە ھردن قايتەدى گەرى .
يئەنە «آدم آتا» سورموش ئۆكۈزلە ،
بىر پارچا دىمىرلە دىدەيەر يئەرى .

يئەنە شە ھەرلەردەن باش آلىپ گەلەن ،
كۆر - كەنە دونالەتەدى ، لوت اوشاقلار .
نەجە دە بىر ايرەنچ اھساس دوغۇردۇ ،
آغزى گەلەن ، آغى دار كەشى شالۋارى .

بیری فرشین ساتدی ، بیری ئوکوزون ،
اون آلدی ، کۆرپە لر قالماسینلار آج .
هر کیمین پالازی ، مالی یوخدورسا ،
دارى چۆره گینه ، اوقالدى محتاج .

مین قایغی گوجایلله بۆیوموش اولان ،
بتش - اون جوجه نی ده ، آزار آپاردی .
تکه - توك آزاردان جان قورتارسادا ،
اونون دا ژاندارما باشین قوپاردی .

هر آخشام ائولرین دام باجاسیندان ،
تکه - توك گۆیلره اوجالیر توسدی .
نه شوربا فوخوسو ، نه فتیر عطری ،
آنالار تندییرین ساخلاپیر ایسدى .

پاییز چاتییدیرسا ، چۆلدە هله ده ،
مال آغزی ایلیشنى ، بوزارمیش اوت وار .
هر گون ، مدرسه دن چیخانندان سونرا ،
مال - داوار اوتاریر چۆلدە اوشاقلار .

بیرگون کلاسدا یام ، اوشاقلاردا وار ،
هره ئوز ایشینه مشغولدور یئنه .
بو آندا گول اوغلان اجازه آلیب ،
کلیب میز باشیندا ، یاناشدی منه :

«آغا ! تاھارچاغی ، سلیمان دونن ،
حسین کالووندان داما دیر ماشدی .
باجازان جمشیدین ائوینه باخیب ،
دۆره یه گۆز قویوب ، آتیلدی ، قاشدی »

بو سۆزو ائشیدجاق دایاندی هامی ،
باخیشلار تیکیلدی منیم اۆزومه .
من سه بوخبردن غضبلنه رهك ،
کلاس پر - پر ائتدی ، بیر آن گۆزومه .

ئوزومو توخدادیب ، سۆزه باشلادیم :
«سلیمان جوابین نه دیر بو سۆزه ؟ !
بونه ایرنجلیک ، بونه ادا دیر ،
جمشید نه یامانلیق ائدییدیر سیزه ؟ ! »

سليمان باشىنى آشاغى ساليب ،
لال كىمى داياندى دىنمىز ، جوابسىز !
سۆزلۈ آدم كىمى ، باشىن قالدخىزىپ ،
بىر آن يازىق - يازىق ، اوباخدى يالنىز ؛

«كلاسدا دانىشماق اىستە مير دىمك»
بو آن سلىمانىن فكرىنى قاندىم .
اليم لە ، داليمجا چاغىرىپ اونو ،
كلاسدا بايىرا چىخىپ ، داياندىم .

- سلىمان ! بوبويدا اىگىت اوغلانسان ،
هئىچ گۆر بىلە بىرايش ياراشار سە ؟ !
ئوزگە نىن دامىندا نە ايشىن - گوجون ،
سلىمان ، دوغروسون دىگەنمەن ؟ !

اليمى چىگىنىنە دايادىم ، دوردوم ،
قىزاردى ياناغى ، دولدو گۆزلىرى .
آغلايا - آغلايا سۆزە باشلادى ،
قلىبىمى اوخ كىمى ياردى سۆزلىرى :

- «آغا ! جمشىدگىلىن چۆرەگى يوخدور ،
ايكى هفته قاباق ، آنلادىم بونو .
«اوغلو» ، ناخىر چىدان چۆرەك اىستەدى ،
دويدوم مسئلە نىن نە اولدوغونو .

هرگون درس دن سونرا ، چۆلە كىندە ،
آنام دستمالىما اۋچ چۆرەك قويور .
من سە چۆر كلىرىن ايكى سىن هرگون ،
جمشىدىن ائوينە سالىرام ، بودور .»

قەھر ، بوغازىنى بوغدو ، قويمادى ،
سۆزونون آردىنى دانىش سىن آسان .
قولومو ، بوينونا دولادىم ، ياندىم ،
نىدە آغلادتى بو بۆيۈك انسان .

بىرقەدەر آغلاشدىق ، بوشالدىق قوشا ،
او ئوزكەندى ايچون ، من ايسە اونون ؟
سانكى قارشى سىندا دۇنموشدوم داشا ،
او ائل بالاسىنىن ، انسان اوغلونون .

ايچين چكە - چكە علاوه ائتدى :

«معلم ! ديلنمك عاييبدىر بيزدە ،

بو سىررى بو كندە ھىچ كىسى بىلمەيىر ،

توقع ائديرەم ساخلايىن سيزدە .»

منى بەت آپاردى بو سۆزلر ايله ،

بۇنە زماقە دىر ، بۇنە دۇوراندىر ؟!

«اونون بوچىرىپىنان ، كۆرپە قلىپىندە ،

انسا قانە بۇيوك حرمتى واردىر .

من اونا سۆز وئردىم سىررىن آچمايىم ،

لاكن ئوز عھدىمە صادق قالمادىم .

دانيشدىم بو سىررى شاگردلىمە ،

دئدىم سلىماندان نىجە درس آلدىم ...

* *

* *

ايندى ايللر كىچىر بو واقەدن ،

ايللر دىر آيرى يام بو انسانلاردان .

لاكن اونلارداكى دوشونىجە ، دويغۇ ،

يادىمدان ، چىخمايىر بىر لحظه ، بىر آن .

ھىر زمان گۆيلرى بولوت آلاندا ،

گۆزومدە جانلانير اوقارا بىرگون :

«يىنە شىوھن سسى داغلارا دوشور ،

يىنە دە آنالار دىدىر اۆز - گۆزون .

سلىمان ، اليندە بىر تىكجە چۆرەك ،

سرگردان دولانىر ، داملارى بىر - بىر .

او تىكجە چۆرەگىن بوقدەر ائوين ،

ھانىسى بىرىسىنە سالىين ، بىلمەيىر .»

« لغت‌لر و اصطلاحلار »

آجیماق : افسوس یتمک ، حایف سی لئمک ،

آخار - باخار : داغین آشیریمی ، زیروه

آداخلی : نامزد ، نشانلی

آراماق : اختارماق ، آراشدیرماق ، تفتیش

آزار : ناخوشلوق ، مرض

آستا : یاواش ، اهمالجا

آساطور : مسیحی کیشی آدی

آغی : یاسدا سؤیله نیلن بایاتی ، خشتک ، زهر (سم)

آل : قیرمیزی رنگ ،

آلاباش : ایت

آناهید : مسیحی قادین آدی ،

آیین - شایین : آچیق - آشکار ،

اوخشاماق : نوازش ائتمک ، یاسدا آغی سؤیله مک ، شباہت

اوجاق : زیارتگاه ، امامزادا

اورتا : وسط ، گون اورتا (گونون اورتاسی)

اوزان : عاشیق

اوزومدیل : قاراداغ منطقه لریندن .

اینام : ایمان ، اعتقاد

اینیلتی : سیزیلتی

اینجار : قاراداغ کندلریندن .

اینجی : مروارید

اینجه : ظریف .

اینله مک : سیزیلداماق ، آه و زار ائتمک ،

الدن دوشمک : یورولماق ، طاقتدن دوشمک

امک : ایش ، زحمت

ائیلگین لیک : فراغت ، آسوده خاطر لیک

ایشمه : دری دن دوزه لمیش قاتیق قابی

انکیزیسیون : عقیده آراشدیرما اداره سی ، نفتیش عقاید

ئوده مک : کفایت ائتمک ، پرداخت ائتمک

ئورپک : گلینین باشینا سالینان قیرمیزی شال

ئویبود : نصیحت

باخدیрмаق : فالچی یانینا آپارماق ، دعا یازدیрмаق

باییر : ائشیک ، چؤل

بیاض : آغ

بند اولماق : کؤنول وئرمک ، عاشق اولماق

بویون باغی : گردنبند

پوسقو : کمینه یاتماق

پوشک آتماق : قرعه چکمک

تاخيل : آرپا - بوغدا

توخداخلىق : عصبى لشمه مك ، خونسرديك

جالاق ويرماق : پيوند ويرماق

جايماق : چاشماق ، اشتباه ائتمك

جىنقرو : سرين

چاتى : ايپ ، طناب

چاخناشماق : بيربیره دهيمك ، قارشىق ليق

چاغلاماق : جوشماق ، قايناماق

چرچى : دۆره گرد آليش - وئريشچى

چؤل : ائشيك ، بيرون ، صحرا

چوودار : ناخالص بوغدا

خسيل : سونبول له مه مېش آرپا بوتاسى

خليص : خالص

خوناخا : قوناچى ، ميزبان

خيتاب : قاتينا پيشميش گۆى - گۆوه رتى قويولموش ال چۆره گى

خينا : حنا

خئيله ك : چوخلو

داش - قاش : قيمتلى داشلار

دالغا : موج ، شپه

داماغ اولماق : اۆرهك ايسته ديگى شى اله چاتماماق

دان يئرى : افق

دريز : بوغدا باغى

ده فه : فرش توخوماق آلت لريندن

دوسقا : تخته سياه

دوشرگه : مسافر خانا ، منزلگاه

دونالتماق : گئينديرمك ، پوشش اولماق

دوينو : دوشونجه ، فكر

دويماق : بيلمك ، آنلاماق

ديديلمك : مغلوب اولماق ، باسيلماق

ديلك : ايستك ، آرزو

ديلنمك : ديلنچى ليك ، گداليق

زارى (زارى كرمى) ، روحانى ، مصرى ، يورد يئرى (دومزنگى) :

سازماوالاريندان

زومار : ذخيره ، آذوقه

زيروه : داغين ان اوجا نقطه سى

ساراي : قصر ، سراى

سارسيلماق : تنگه گلنك ، بئزمك

سؤوكنمك : دايانماق ، پناه آپارماق

سوروق آتماق : خرمنى سوورماق ، بوغدانى سامانندان آييرماق

سون : انتها ، پايان

سيخ : توم ، فشرده

سيرداش : هم سر

سينه گرمك : مبارزه ائتمك ، قاباغيندا دايانماق

سهنك : كوزه

شام : شمع

شیرران : آبشار

شیمشك : ایلدیریم ، جرقه

غافل سانجی : آپاندیست سانجیسی

فنار : فانوس

فرمش : کلیمدن دوزه لمیش صاندىق

قارشى : مقابل ، برعلیه

قاغا : آتایا ، بۇيوك قارداشا ، ایستکلی دوستادئیلیر .

قامچی : آتچی لارا مخصوص شاللاق

قوروم : دوده ایله توز تورپاق

قول قویماق : امضاء ائتمك

قووتماج : قویون سوتوندن دوزه نیلن بیرغذا

قلیان آلتى : صبحانه

قیتراق : قیت ، آزتاپیلان

قیناماق : تقصیرکار بیلیمك

قهرائتمك : کورراماق ، هده ر ائتمك

کالوو : خرابا دام - داش ، کالاوا

کؤ کره مک : جوشوب داشماق

کیفیردوشمك : کفروناسزا سؤیلمك

گثرى : دالی

گیشیم : پالتار ، لباس

گۆی قورشاغى : رنگین کمان

گوزگو : آینا

گون آشیری : بیرگون هه بیرگون یوخ

لنگیمك : گنجیکمك ، یوبانماق

مان بیلیمك : عاریبیلیمك ، عیب سانماق

منلیك : شخصیت ، وقار

مور : بنفش رنگی ، حسادت

ناخیرچی : قارامال (اینهك ، ئوكوز ...) اوتاران آدم

ناساز : مریض ، ناخوش

نؤووت : نفت

نه ویلادی : چوخ زماندیر

ورگهان : قاراداغ کندلریندن

وهل : خرمن دؤیمك ایچون آلتیناداش دؤشنمیش تخته .

هده لمك : تهدید ائتمك

هشن سالماق : خرمنده محصول دؤیمك

هیکل : مجسمه

یاس : عزا

یاساق : قدغن ، غیرقانونی

یاشماق : قادینلارین آغزی بیرنین ئورتن کالاغایی

یاغ : کره

یالنیز : تکجه ، فقط

یامانلیق : پیس لیک ، قابالیق

یانلیش : اشتباه ، سهو

باي : كمان

ياينماق : اكيلمك ، بويون قاچيرماق

يشمليك : شنك ، يشمەلى گۆۋەرتى لردق

يشميش : تره بار ، ميوه

يشنگى : گلن ايل

يل : قادينلارا مخصوص پالتار

يوخا : نازك ، سلاج ئۈستە يېشميش چۆپرە گەۋە دىيلىر .

يولچو : يولدان كىچىن ، مسافر

يووشان : خوش قوخولو بىر گۆۋەرتى

يويورمك : قاچماق ، حملة ائتمك

غلط نامە

غلط	سطر	صفحة
دوست		
كوكره يير	۱۲	۳
صدقلی	۱	۵
مضرا بىي	۲	۷
بوندان	۳	۸
بوخودان	۴	۸
بوغلادی	۷	۸
آغديدير	۲	۱۰
اوزومديلين	۶	۱۲
ياخشى دا	۱۳	۱۳
زققوم	۶	۲۵
قارين دا	۱	۲۶
ئنگە	۴	۲۶
قادی	۱۳	۲۷
دوغرلما	آخر	۲۹
چالیدی	۹	۳۰
بره کلی	۱۰	۳۰
روپروشوب	۱۸	۳۰
آراز	۴	۳۲
داشلارينان	۴	۳۲
ساراسينا	۸	۳۳
تاری	۸	۳۶
دوات	۱۴	۴۱